

Nyomatásban már megjelent beszédek nem versenyezhetnek.

A Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1910. évi december hó 1-én tartott üléséből.

*Ferencz József*

unitárius püspök.

*Végh Mihály*

titkár.

## KÜLÖNFÉLÉK.

**Tolstoi.** Eltűnt a puszta végtelenségén, melyre Jasna-Poljanából nyugtalanul kiszállt. A nagy orosz pusztának egy kis helysége volt utolsó állomása az oroszok nagy írójának és vallási reformatorának. Szépirodalmi művei megszerezték számára a világ elismerését. Benső szükségtől hajtva, azután élete hátralevő részét vallási reformnak szenteli. Folyóiratunk annak idején ismertette gondolkodását, mely nem egy pontban egyezik az unitárius és az ehhez hasonló szabadelvű keresztény felfogással; de különbözik is. Vallási elveinek gyakorlata s azután iratai ezt a különbözőséget még növelték. Tolstoi az őskereszténységből nemcsak a szigorú életmódot és a hősies jelleget akarta megtartani, hanem az abban annyira túlsúlyban levő socialis és eschatologikus elemeket is, a mivel a vallási elem szenvedett hátrányt. Tolstoi is ki akarta választani az őskereszténységből azokat az elemeket, a miket ő lényegeseknek itélt és kiküszöbölni azokat, melyeket nem azoknak tartott. Csakhogy a miket ő lényegeseknek választott ki, nagy részben nem ugyanazok, miket a szabadelvű keresztények tartanak annak. Bizonyos pontokban nagyon közel állanak egymáshoz s másokban meg nagyon is távol egymástól. De bármi legyen a sorsa vallási reformjának, kétségtelen, hogy ő a keresztény lelkiismeret egyik kiváló történelmi megtestesülése volt. S ha a tolstoismust szabadelvűsége mellett alányomná is annak határozatlan mysticismusa, Tolstoi a költő, az elbeszélő író a halhatatlanság szárnyain lebeg s fog lebegni mindig a nagy orosz puszta felett, a mivel világot elött.

**Ferencz József** püspök oct. hóban aranymenyegzői ünnepélyt ült. Akkor telt bé ötvenedik éve házasságának, melyet jó nejével kissolymosi Gyergyai Annával kötött. A szép családi ünnepély alkalmából nemcsak az unitárius egyház köréből, hanem más körből is számosan fejezték ki üdvözlétüket, köztük Gróf Zichy János vallás- és közokt.-ügyi minister.

**A r. katolikusok** nov. hóban Budapesten tartott idei nagy gyűlésén több olyan nyilatkozat hangzott el, melyek míg egyfelől a róm. kath. szervezetek erősítését czélozzák, ugyanakkor a keresztény társadalom érdekében a békés együttműködésre törekvés szükségét hangsúlyozzák. Gróf Széchenyi Emil megnyitó beszédében megemlékezve arról, hogy vannak, a kik tetszetős jelszavak alatt bujkálnak s Istent sem ismernek, a kik ellen küzdeni kétszeres kötelesség, mert az Isten letagadása után közvetlenül következik a hazának megtagadása — hittársainak azt ajánlja, „hogy keresni kell a többi vallásfelekezetekkel a megértés, az együttműködés útját, melynek kiindulási pontja a vallási meggyőződések és érzelmek kölcsönös tiszteletben tartása, végpontja pedig egy a valláserkölcösség sziklaszilárd talapzatán rendületlenül álló óriási társadalom“. Figyelmet érdemlő nyilatkozat, csak hogy a gyakorlatban is kövessék ezt a r. katolikus egyház buzgó vezetői. A vallásos meggyőződéseknek kölcsönös tiszteletben tartása a legalkalmasabb eszköz egy valláserkölcösös társadalom föntartására.

**Miksa szász herczeg** a freiburgi egyetem tanára, ki keleti tanulmányokkal foglalkozik, a „Rom und der Orient“ czimű folyóiratba cikket irt, melyben élesen bírálja a római rendszert. Emlékeztet arra, hogy az első évszázban az egyház nem volt monarchia s azzá csak azután lett, miután a római egyház hamis okmányt használt hatalmi céljaira. Ily rendszert a keletiekre nem lehet felerőszakolni. A pápának meg kell engedni, hogy a keletiek az első idők püspökeinek fölfogását vallják. A legfelső egyházi hatóság azt várja, hogy a herczeg visszavonja állításait, mert különben tanári állását nem tarthatná meg. Az eljárást ellene meg is indították. Egy értesülés szerint a Vatikán hangulatát a herczeg ellen fokozza az a tiltakozás is, melylyel a szász király a Borromeus encyklikával szemben élt.

**A tiszáninneni ref. egyh.-kerület** püspökének Fejes István sátoraljauhelyi lelkészt és író-t választotta meg. Révész Kál-

mán kassai esperes és Dókus Ernő főgondnok közreműködésével iktatták bé dec. 11. én Sárospatakon.

**Zelenka Pál** a tiszai ág. ev. egyházkerület püspöke, miskolci lelkész 71 éves korában meghalt. Nagy munkássága mellett emlékezetes marad palaestina utazásáért is, melyet Vilmos német császár kíséretéhez csatlakozva, több évvel ezelőtt tett és azért az erős nemzeti érületeért, melylyel az erdélyi magyar Lutheranus egyházközségeket is az ő hatósága alá vonta.

**Árkosi Lajosné, Gyergyai Borbára †.** Egy régi kolozsvári családnak volt egyik legmagasabb kort ért tagja, a család szép tulajdonságaival. Gyergyai Ferenczné Bartha Zsuzsánnának, az egyház egyik jóltevőjének a leánya, maga is buzgó, áldozó lélek, ki gyönyörű, sajátkezével készített pohártakarókkal ékesítette az úrasztalát. Egy finom lelkületű nő, kinek emléke áldott a családban, egyházban és társadalomban.

**Kozma Gyula †.** A magyar tanügynek egy vesztesége nagyajtai Kozma Gyulának az élők sorából távozása. A kolozsvári unitarius főgymn.-ban végezve, nevelői pályáját Gyaluban kezdte, hol a Péchy, Csákány s néhány más úri család gyermekeit tanította s később a gróf Esterházy családnál nevelősködött. Gyaluból került föl az ország fővárosába, hol a polg. isk. paedagogiai tanfolyam végzése után dr. Ballagi Mór s más, a magyar iskolaügyet felkaroló városatyák támogatásával mindjárt álláshoz jutott (1877-ben) a II. kerületi polgári leányiskolában, melynek 1884-ben igazgatója is lett. Mint kiváló paedagogusnak befolyása volt az országos tanügyre is. Tagja volt a közoktatási tanácsnak s számos tankönyvet irt. A budapesti unitarius egyházközségnél meg mint buzgó egyháztanácsos hagy hátra emléket.

**Ladamos története 1326—1529-ig.** Fabritius Károly szász történétíró kutatásai alapján (Pemflinger Márk élete. Bpest, 1875. 16 - 18. l.) a következő adatok tisztázódtak: Ladamos 1326-ban a Districtus Zibiniensishez tartozott, akkor Róbert Károly elajándékozta (Archiv. d. Ver. II. 1. 51.). 1504-ben Ulászló király Ladamoszt a Vizaknay Ferencz özvegye birtokrésznének kivételével ismét egyesíté a szászfölddel (Szász nemz. lev. V. 1214.). A további tör-

ténet egy részét még homály fedi. Az eddigi adatok szerint valószínűleg így alakult sorsa. Nem tudhatni, melyik évben Szelindek községnél elzálogosított; e község 1515-ben az ifj. Vizaknay Ferencz részét is megvette 300 forinton, de tényleg csak 1527-ben vehette birtokába, mivel a dézmák miatt heves vita folyt Várday erdélyi püspökkel. Talán még ez évben vagy a következőben Pemfflinger Márk szász gróf birtokába került. Midőn 1529-ben Szapolyai Pemfflingert felségárulónak nyilvánítá, jószágait elkobozta s köztük Ladamost és Alamort Bethlen Farkasnak adományozta.

(Dr. B. I.)

**Gyászhirek:** Özvegy *Árkosi Lajosné* kissolymosi Gyergyai Borbára életének 89-ik, özvegységének 41-ik évében oct. 13-án Kolozsvárt jobb létre szenderült. Árkosy Lajos, Árkosy Fanny Schilling Ottóné, dr. Árkosy Gyula, dr. Gyergyai Árpád a jó anyát és nagyanyát gyászolják az elhunytban; özv. Sándor Istvánné, Gyergyai Klára, özv. Fejér Mártonné Gyergyai Róza és Ferencz Józsefné Gyergyai Anna édes testvérüket s a Schilling, Wagner és báró Diószeghy családok a szeretett rokont. — Özv. *aranyosrákosi Létay Gáborné*, Dobai Nagy Berta életének 54-ik, özvegységének 2-ik évében oct. 17-én Kolozsvárt megszűnt élni. Fia Létay Zoltán katonai növendék s számos rokon fájlalja korai elvesztését. — Székely András volt alsójárai lelkész özvegye, *Demjén Anna* m. kir. postamesternő életének 33-ik évében oct. 18-án Baranya-Lőcsön járvány áldozataul esett. — Lakatos Ferencz egyh. tanácsos, Kolozsvár városi főszámvevőt érzékeny csapás érte, veje dr. *Schulz József* Bánffyhunyad vidéki járásorvos oct. 31-én bekövetkezett halálában. Lakatos Nina jó férjét siratja az elköltözöttben. — Id. *Péterfi Sándor* nagyajtai birtokos életének 71-ik, házasságának 47-ik évében elhalt. Péterfi Sándor nagyajtai birtokos s Péterfi Albert székelykereszturi járásbíró édes atyjukat vesztették benne. — Dr. *Frank-Kis István*, a kolozsvári Frank-Kis János üvegkereskedés volt vezetője életének 46-ik évében övéi fájdalmára elhalt.

## ARANYKÖNYV.

### Adakozás a dévai Dávid Ferencz imaház építésére.

1. Székely Mózes erdőfelügyelő Déva . . . . .	50	K	—	fillér
2. Sándor Lajos nagybirtokos „ . . . . .	20	„	—	„
3. Kontz Domokos polgármester „ . . . . .	10	„	—	„
4. Dr. Sándor Ákos kir. tvszéki albiró Déva . . . . .	6	„	—	„
5. Orbok Kálmán kir. tvszéki irodatiszt „ . . . . .	4	„	—	„
6. Létay Gyula erdőmérnök Déva . . . . .	10	„	—	„
7. Székely László árvaszéki ülnök Déva . . . . .	5	„	—	„
8. Jakab István kir. tvszéki biró „ . . . . .	5	„	—	„
9. Fodor Ferencz kir. aljárásbiró „ . . . . .	10	„	—	„
10. Dr. Balogh Pálné vm. főorvos neje Déva . . . . .	20	„	—	„
11. Ferencz József unitarius püspök Kolozsvár . . . . .	50	„	—	„
12. Ferencz Józsefné Kolozsvár . . . . .	50	„	—	„
13. Athletikai Club mulatságaiból befolyt . . . . .	50	„	—	„
14. Thoroczkay Venczel birtokos Gurasada . . . . .	20	„	—	„
15. „Déva vára“ könyv kiadási árából Szabó Imre irótól . . . . .	17	„	80	„
Összesen . . . . .	327	K	80	fillér

Az adakozóknak hálás köszönetet mond s a további adakozást kéri

Déva, 1910. december 2.

*Az egyházközség elöljárósága.*